

Druga perspektiva

Smjernice za razvoj budućih politika za starije u Crnoj Gori Podgorica, novembar 2015.

Smjernice se temelje na analizi Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti 2013, Strategije razvoja socijalne zaštite starih lica 2008-2012, Strategije razvoja sistema socijalne zaštite starih lica 2013-2017, Strategije razvoja sistema socijalne i dječije zaštite 2013-2017, Izveštaja o sprovođenju Akcionog plana Strategije za razvoj socijalne zaštite starih lica za 2013. godinu, Strategije obrazovanje odraslih u Crnoj Gori 2015-2025, Strategije cjeloživotnog učenja na Univerzitetu CG za period 2012-2014, Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore, 2003 i drugim nacionalnim i međunarodnim dokumentima.

STARENJE POSTAVLJA VAŽNA DRUŠTVENA PITANJA:

- Kakav je kvalitet života starijih?
- Kako stariji utiču na život sadašnjih i budućih generacija?
- Da li stariji samo troše društvene fondove?
- Da li su stariji dio ljudskog i socijalnog kapitala?
- Da li sve razvojne politike prepoznaju starije?

STEREOTIPI

- stariji su sve bolesniji i sve manje doprinose društvu
- stariji troše društvene fondove
- stariji su problem
- starijima je dobro - dosta su stekli i neka se pomaknu sa društvene scene

ČINJENICE

- značajan broj starijih je relativno zdrav i aktivan
- zdravih i aktivnih starijih biće sve više
- stariji mogu doprinosti društvu u mjeri svojih mogućnosti i potreba
- neophodne su kvalitetne i diferencirane usluge za aktivno starenje

Druga perspektiva

Projekat *Druga perspektiva* realizuje se uz podršku Fonda za aktivno građanstvo u okviru programa *De facto Strong*, koji finansira Evropska komisija, posredstvom Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori kroz program IPA Civil Society Facility.

Druga perspektiva socijalnih usluga u Crnoj Gori

SADA		PERSPEKTIVA
- u velikoj mjeri usluge su usmjerene na posljedice, odnosno na sekundarne i tercijarne oblike zaštite	→	- fokus usmjeriti na prevenciju i kreiranje prilika koje odgovaraju na potrebe starijih i prije nego što oni dođu u fazu zavisnosti od tuđe pomoći
- populacija starijih posmatra se kao pasivan korisnik usluga	→	- aktivnosti i pažnju usmjeravati na podsticanje preostalih, očuvanih mogućnosti, potencijala i motivacije starijih da doprinose razvoju zajednice
- usluge starijima usmjerene su na zadovoljavanje užeg obima životnih (osnovnih) potreba	→	- omogućiti svima da zadovolje potrebu za samopotvrđivanjem i osjećajem korisnosti, a tu potrebu imaju i oni ograničenih sposobnosti – primijenjivati razvojni pristup starenju
- regulisano je samo pružanje usluga javnih ustanova; ne postoji adekvatna zakonska regulativa; nema podrške samoorganizovanju starijih lica	→	- razviti saradnju sa organizacijama civilnog društva; donijeti adekvatnu zakonsku regulativu; omogućiti samoorganizovanje starijih lica
- cilj je podrška životu u zajednici i socijalna integracija.	→	- unapređivati kvalitet života starijih tako što će oni proaktivno učestvovati u ekonomskom, političkom, obrazovnom, kulturnom, zabavnom i rekreativnom životu

Preporuke

Crnoj Gori je neophodna integralna i koordinirana politika starenja i pristupa različitim grupama starijih.

Demografske promjene zahtijevaju da se sa njima usklađuju politike razvoja u svim segmentima života (zdravstvu, zapošljavanju, obrazovanju, kulturi, učešću građana itd.).

Polazišta politike za starije u Crnoj Gori treba da budu:

- **princip doživotnog razvoja pojedinca**
- **među starijima postoje brojne individualne razlike**
- **različiti stariji imaju i različite potrebe**
- **afirmativni pristupi starenju i starosti (stariji kao resurs)**
- **promovisanje pozitivnih aspekata starenja**
- **inkluzivan pristup (puna integracija i participacija starijih)**
- **dijalog sa starijima**
- **sistemske, multisektorske, fleksibilnije pristupe**
- **kvalitetne, svestranije, diferencirane i standardizovane usluge u svim sektorima**
- **podsticanje organizovanja volonterskog rada (kako bi se obezbijedio intergeneracijski i intrageneracijski transfer)**
- **podrška razvoju i inicijativi ka novim i inovativnim oblicima aktivnosti prilagođenim potrebama starijih (korišćenje primjera dobre prakse iz susjednih zemalja koji se mogu prilagoditi našem kontekstu)**